

מִצְרָאִי. פְּרַעַה מְלֶךְ מִצְרַיִם, פְּרַעַה מִמֶּשׁ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְפִיכֶן כָּתִיב וַיֹּאמֶר, כְּלוּמַר אַכְנִיס בְּלִבְהוֹן מַלְתָּא דָא, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (שמואל ב', ט"ז) כִּי יִי אָמַר לוֹ קָלַל אֶת דְּוֹד. מִחֻשְׁבַּת הַלֵּב בְּלִבְד. וְכֵן (אסתר ו') וַיֹּאמֶר הָמָן בְּלָבוּ, וְכֵן (בראשית י"ז) וַיֹּאמֶר בְּלָבוּ הַלְבֵן מֵאָה שָׁנָה. אוֹף הֲכָא נָמִי, אַכְנִיס מִחֻשְׁבְּתָא בְּלִבְהוֹן, דְּאָמְרוּ רַב וְעֵצוּם מְמַנּוּ. מָאִי מְמַנּוּ. רְצוּנוֹ לֹמַר מְמַנָּא דִּילְהוֹן, אֵינּוֹן אָמְרוּ בְּלִבְיַיהוּ, דְּחִילָא וְתוּקְפָא דִּילְהוֹן, רַבְרָבָא וְתַקִּיפָא מְמַנּוּ, מְשׁוּלְטָנָא דִּילְהוֹן.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל אוֹמְיִן דְּעֵלְמָא, (בר ישראל) מְשָׁכִין תּוּקְפָא מְשָׁרִיָּהוֹן, וַיִּשְׂרָאֵל נִגְדִין חִילִיָּהוֹן מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֵינּוֹן אֲתַקְרוּן עֲמָא דִּי, וְלֹא עֲמָא דְשׁוּלְטָנָא. ר' יְהוּדָה אָמַר, הֲכָא אֲתַקְרוּן עֲמוֹ, דְּכָתִיב וַיֹּאמֶר אֵל עֲמוֹ, וְהִתָּם כָּתִיב, (שמות ג') רֹאֵה רְאִיתִי אֶת עֲנִי עַמִּי, עַמִּי מִמֶּשׁ יִשְׂרָאֵל אֲקָרוּן עִם יִי, וְשָׂאֵר אוֹמְיִן אֲקָרוּן, עֲמוֹ דְשׁוּלְטָנָא דִּילְהוֹן דְּכָתִיב, (מִיכָה ד') כִּי כָל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו וְאִנְחִינוּ גִלְדָּךְ בְּשֵׁם יִי אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָאִי פְּסוּקָא, הָוָה לִיה לְמִימַר (הִנֵּה עִם יִשְׂרָאֵל או) בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֵצוּם מְמַנּוּ, (אֵלָא) מַהוּ עִם בְּנֵי. אֵלָא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ, מַהוּ הוּא יִשְׂרָאֵל דְּלַעֲלֵלָא, דִּחֻשְׁבּוֹ דְּעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּו, וְלֹא עִם יִי, וְכָתִיב (שמות א') וַיִּקְוֹצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא כָתִיב מִפְּנֵי (דף י"ז ע"ב) עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֵלָא מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ.

רַבִּי יוֹחָנָן הָוָה קָאִים קָמִיָּה דְר' יִצְחָק, אָמַר, מָה חָמָא בְּלֶק לְמִימַר (במדבר כ"ב) הִנֵּה עִם יִצָּא מִמִּצְרַיִם, וְלֹא אָמַר הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְלֹא אָמַר הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? וְאֵלָא אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק,

מִצְרַיִם. פְּרַעַה מְלֶךְ מִצְרַיִם, פְּרַעַה מִמֶּשׁ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְפִיכֶן כָּתִיב וַיֹּאמֶר, כְּלוּמַר אַכְנִיס בְּלָבוּם דְּכַר זָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שמואל ב' טז) כִּי ה' אָמַר לוֹ קָלַל אֶת דְּוֹד. מִחֻשְׁבַּת הַלֵּב בְּלִבְד. וְכֵן (אסתר ו') וַיֹּאמֶר הָמָן בְּלָבוּ, וְכֵן (בראשית יז) וַיֹּאמֶר בְּלָבוּ הַלְבֵן מֵאָה שָׁנָה. אִף כְּאֵן גַּם, הַכְנִיס מִחֻשְׁבָּה בְּלָבָם שְׁאָמְרוּ רַב וְעֵצוּם מְמַנּוּ. מַה זָה מְמַנּוּ? רְצָה לֹמַר מְמַנָּה שְׁלָהֶם. הֵם אָמְרוּ בְּלָבָם שְׁחִיל וְתַקִּיפָא שְׁלָהֶם גְּדוּל וְתַקִּיפָא מְמַנּוּ, מַהֲשְׁלִטוֹן שְׁלָהֶם.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל אַמוֹת הָעוֹלָם (חוץ מִיִּשְׂרָאֵל) מוֹשְׁכִים כְּחַם מְשָׁרִיָּהֶם, וַיִּשְׂרָאֵל מוֹשְׁכִים כְּחַם מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם נִקְרָאִים עִם ה', וְלֹא עִם שְׁל הַשְּׁלִטָּנִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּאֵן נִקְרָאוּ עֲמוֹ, שְׁכָתוּב וַיֹּאמֶר אֵל עֲמוֹ, וְשֵׁם כָּתוּב (שמות א) רֹאֵה רְאִיתִי אֶת עֲנִי עַמִּי, עַמִּי מִמֶּשׁ. יִשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ עִם ה', וְשָׂאֵר הָאֻמוֹת נִקְרָאוּ עֲמוֹ שְׁל הַשְּׁלִיט שְׁלָהֶם, שְׁכָתוּב (מִיכָה ד) כִּי כָל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו וְאִנְחִינוּ גִלְדָּךְ בְּשֵׁם ה' אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, פְּסוּק זָה הִיא לֹא לֹמַר, וְהִנֵּה עִם יִשְׂרָאֵל, אוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֵצוּם מְמַנּוּ. וְאֵלָא מַהוּ עִם בְּנֵי? אֵלָא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ, מַאוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל שְׁלִמְעֵלָה, שְׁחֻשְׁבוּ שְׁעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִיוּ, וְלֹא עִם ה', וְכָתוּב וַיִּקְוֹצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא כָתוּב מִפְּנֵי עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֵלָא מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ.

רַבִּי יוֹחָנָן הִיא עוֹמֵד לְפָנֵי רַבִּי יִצְחָק. אָמַר, מָה רֹאֵה בְּלֶק לֹמַר (במדבר כב) הִנֵּה עִם יִצָּא מִמִּצְרַיִם, בְּלֶק מְכַשֵּׁף גְּדוּל הִנֵּה, וְכֵן דְּרַף

המכשפים לקחת דבר שאין בו חשד, וכן אין מזכירים לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אמו, דבר שאין בו חשד.

שכן דרך השדים, שמעינים באותו דבר שאומרים להם, אם הוא כוזב - מודיעים לו דברים כוזבים, ואם הוא אמת - כל מה שאומרים לזמן קצר אמת הוא, כל שפן לעשות מעשה. רבי אחא אמר, בלק לקח דרך של קלון, הנה עם יצא ממצרים, כלומר שאין אנו יודעים ממי הם.

אמר רבי יוחנן, מפני מה העם של הגדולים שמורים, ועמו של הקדוש ברוך הוא אינם שמורים? אמר רבי יצחק, אין דומה עני לעשיר. העני צריך לשמר את שלו, העשיר לא שומר את שלו. וכל שפן שישראל הם ממלך שאוהב אמת ודין, ודין ראשון עושה באנשי ביתו, שרוצה שהם יהיו שמורים מחטא יותר מכלם. זהו שכתוב (עמוס א) רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'.

רבי יוסי יצא לדרך, והיה רבי אחא בר יעקב הולך עמו. עד שהיו הולכים, שתק רבי יוסי והרהר בדברי העולם, ורבי אחא הרהר בדברי תורה. (עד שהיו הולכים) ראה רבי יוסי נחש אחד שהיה רץ אחריו. אמר רבי יוסי לרבי אחא, ראית את הנחש הזה שרץ אחרי? אמר לו רבי אחא, אני לא ראיתי אותו. רץ רבי יוסי, והנחש אחריו. נפל רבי יוסי ודם שתת וירד מחטמו. שמע שהיו אומרים, רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'. אמר רבי יוסי, ומה על שעה אחת כף - מי שמתניאש ממנה על אחת כמה וכמה.

על שעתא חדא כף, מאן דמתניאש מנה על אחת כמה וכמה.

(אלא) אמר ליה ר' יצחק, בלק מכשף גדול הוה, וכן דרך המכשפים לקחת הדבר שאין בו חשד, וכן אין מזכירין לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אמו, דבר שאין בו חשד.

דכן דרך השדים, דמעיינים בהווא מלה דקאמרי להו, אי איהו כדיבא, מודיעין ליה מלין כדיבין, ואי הוא קשוט, כל מה דאמריין לזמנא זעירא קושטא הוא, כל שפן למעבד עבידתא. רבי אחא אמר, בלק אורחא דקלנא נקט, הנה עם יצא ממצרים, כלומר, דלית אנן ידעין ממאן אינון.

אמר רבי יוחנן, מפני מה עמא דרב רבין נטירין, ועמא דקודשא בריה הוא לא נטירין. אמר רבי יצחק, לא דמי מספנא לעתירא. מספנא בעי לנטרא דיליה, עתירא לא נטיר דיליה, וכל שפן דישראל, אינון ממלכא דרחים קשוט ודינא. ודינא קדמא עביד בגוברין דביתיה, דבעי דאינון להוון נטירין מחטא תיר מפלהו הדא הוא דכתיב, (עמוס ג) רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'.

רבי יוסי נפק לאורחא, והוה רבי אחא בר יעקב אזיל עמיה, עד דהו אזלי, שתיק רבי יוסי, והרהר במלי דעלמא. ורבי אחא הרהר במלי דאורייתא. (עד דהו אזלי) חמא רבי יוסי חד חוּנא, דהוה רהיט אבתריה. אמר רבי יוסי לרבי אחא, חזית האי חוּנא דרהיט אבתראי. אמר ליה רבי אחא, אנא לא חמינא ליה. רהט רבי יוסי וחונא אבתרוי. נפל רבי יוסי, ודמא שתת ונחת מחוטמוי, שמע דהו אמרין, רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו', אמר רבי יוסי, ומה